

EVALUATIE VAN HET MELD- EN EXPERTISEPUNT SPECIALISTISCH VAKMANSCHAP

Uitgevoerd door Ditmeijers' Group

Drs. Edouard Buning

Drs. Hans Lugtigheid

September - oktober 2019

Ditmeijers'

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
1.1 Bronnen en data	3
1.2 Doelstelling en evaluatiepunten	5
2. Doelstelling - ontmoetingsplek	6
3. Doelstelling - ondersteuning melders	11
4. Doelstelling - ontwikkelen expertise	15
5. Post-subsidieperiode	19
6. Conclusies en aanbevelingen	22

Meld- en expertisepunt specialistisch vakmanschap

een onderdeel van beroepsonderwijs bedrijfsleven

1. Inleiding

Het Meld- en expertisepunt specialistisch vakmanschap (vanaf hier: het Meldpunt) richt zich op alle kleinschalige specialistische beroepen, die het waard zijn om voor Nederland behouden te blijven. Het Meldpunt heeft een rijke traditie om kleine en unieke beroepen en hun opleidingen op mbo-niveau te helpen levensvatbaar te blijven en te voorkomen dat ze uit het mbo-systeem verdwijnen.

Belanghebbenden kunnen bij het Meldpunt terecht om (meer) aandacht te vragen voor deze opleidingen tot kleinschalige specialistische beroepen.

Het Meld- en expertisepunt specialistisch vakmanschap, voorheen SOS Vakmanschap, is sinds april 2016 ondergebracht bij SBB. Tot augustus 2015 was SOS Vakmanschap bij het voormalige kenniscentrum SVGB gepositioneerd. In de periode van augustus 2015 tot april 2016 had het een zelfstandige positie.

Het Meldpunt heeft van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) een projectsubsidie ontvangen voor vijf jaar, welke afloopt op 31 december 2020. Het Ministerie van OCW heeft in het periodiek overleg met SBB op 7 januari 2019 toegelicht dat bij de overdracht van het Meldpunt naar SBB niet is voorzien in een evaluatie. Het is na afloop van de projectsubsidie daarom aan SBB om in het kader van de reguliere taken te beslissen of het Meldpunt moet voortbestaan of dat op een andere manier de werkzaamheden worden ondergebracht. SBB heeft hierop aangegeven een kleine evaluatie wenselijk te vinden, welke in dit rapport wordt gepresenteerd.

De evaluatie van het Meldpunt heeft betrekking op de periode april 2016 tot oktober 2019. Dus de eerste 3,5 van de 5 jaar dat het Meldpunt subsidie van OCW ontvangt. Hierdoor is de evaluatie over een beperkte periode van de gehele subsidieperiode.

1.1 Bronnen en data

Om de evaluatie van het Meldpunt vorm te geven heeft Ditmeijers' Group reeds bestaande bronnen van het Meldpunt bestudeerd (1.1.1), kwantitatieve data verzameld door een vragenlijst uit te sturen naar belanghebbenden (1.1.2), en heeft kwalitatieve data verzameld door interviews af te nemen met in totaal vier stakeholders (1.1.3).

1.1.1 Bronbestudering

Ditmeijers' Group kreeg de beschikking over verschillende bronnen die nader zijn bestudeerd. Data uit deze bronnen zijn gebruikt indien deze relevant werden geacht voor het

uitwerken van de evaluatiepunten. Naast verschillende kengetallen, zijn de volgende bronnen gebruikt voor de evaluatie van het Meldpunt:

- Kleine opleidingen onderzoek, september 2014: Schakels naar duurzaamheid. Eindverslag van het begeleidend onderzoek 'pilots kleine unieke opleidingen': naar duurzame oplossingen
- Arbeidsmarktonderzoek, december 2017: informatie arbeidsmarktstructuur kleinschalig specialistisch vakmanschap
- Klantwaarderingsonderzoek, november 2018: hoe waarderen klanten het meld- en expertisepunt specialistisch vakmanschap?
- Continuïteitsonderzoek, maart 2019: 'Kostbaar en veel waard, wat hebben we er voor over?'

1.1.2 Kwantitatieve data

In samenwerking met SBB heeft Ditmeijers' Group een vragenlijst opgesteld met in totaal 24 vragen. De antwoorden die respondenten gaven bepaalde de route die zij liepen en het aantal vragen dat hen is gesteld.

Ditmeijers' Group heeft een online link aangemaakt naar de vragenlijst die vervolgens door SBB zelf per e-mail is verstuurd aan ongeveer 304 vertegenwoordigers van brancheorganisaties, scholen, leerbedrijven, en beleidsbetrokkenen uit haar database. Respondenten konden de vragenlijst invullen op hun pc, laptop, tablet, of smartphone.

Tussen 4 september en 8 oktober 2019 ontving Ditmeijers' Group in totaal 74 volledig ingevulde vragenlijsten van de aangeschreven belanghebbenden. Dit betekent een respons van 24,3%. Deze respons is als hoog te kwalificeren. Op basis van deze respons is de kwantitatieve analyse uitgevoerd.

Bij het interpreteren van de resultaten uit het kwantitatieve onderzoek dient rekening gehouden te worden met het feit dat de onderzoeksgroep relatief klein is en de respons dus ook. Derhalve zijn ook geen segmenten aangemaakt voor diepere analyse van de resultaten.

1.1.3 Kwalitatieve data

Het kwalitatieve onderzoek vond plaats in de vorm van expertinterviews met stakeholders. Het specifieke doel van het kwalitatieve onderzoek was om na te gaan wat de stakeholders vinden van de wijze waarop het Meldpunt haar taken uitvoert en wat er gaat gebeuren als het Meldpunt in 2021 ophoudt te bestaan.

In overleg met SBB zijn hiervoor vier stakeholders geselecteerd: FNV, MBO Raad, Ministerie van OCW, en MKB-Nederland. De afspraken met deze stakeholders zijn gemaakt door het Meldpunt zelf, waarna de volgende interviews zijn afgenomen door Ditmeijers' Group:

- 30 september, met Gertrud van Erp, Secretaris van MKB-Nederland
- 2 oktober, met Herman Scholten, Programmamanager Onderwijs Arbeidsmarkt en Ellen Wisse, Medewerker van het Ministerie van OCW
- 14 oktober, met Isabel Coene, Beleidsadviseur Beroepsonderwijs van FNV
- 14 oktober, met Erwin Pierik, Manager Strategie & Onderwijs van MBO Raad

De interviews duurden gemiddeld 50 minuten en zijn afgenomen bij de stakeholder op kantoor. Hoofdzakelijk kwamen hierin drie onderwerpen aan de orde:

- Op welke wijze heeft uw organisatie te maken met het Meldpunt?
- Wat gebeurt er als het Meldpunt ophoudt te bestaan in 2021, waar ontstaat er een probleem, en wie heeft daar last van?
- Kan het werk van het Meldpunt op een andere wijze verricht worden, of door een andere partij uitgevoerd worden?

1.2. Doelstelling en evaluatiepunten

Binnen de projectsubsidie zijn een drietal doelen benoemd waarvoor de subsidie is bedoeld. Het doel van de evaluatie is om inzicht te verkrijgen in welke mate deze drie doelen zijn bereikt.

De drie doelen zijn de volgende:

1. het bieden van een plek waar kleine unieke beroepen en haar opleidingen elkaar ontmoeten en waar ze zich kunnen melden als hun voortbestaan wordt bedreigd
2. het ondersteunen van de melders in het realiseren van duurzame onderwijsoplossingen door het monitoren en tot stand brengen van arrangementen tussen branche en onderwijs, op basis van zelfregulering
3. het ontwikkelen van expertise voor het duurzaam organiseren van beroepsopleidingen voor klein uniek vakmanschap en dit toegankelijk maken voor belanghebbenden

In de volgende hoofdstukken worden deze evaluatiepunten verder uitgewerkt en getoetst op basis van de bronnen die door Ditmeijers' Group zijn bestudeerd en de data die door Ditmeijers' Group zijn verzameld.

2. Doelstelling - ontmoetingsplek

'Het bieden van een plek waar kleine unieke beroepen en haar opleidingen elkaar ontmoeten en waar ze zich kunnen melden als hun voortbestaan wordt bedreigd.'

Geoperationaliseerde evaluatievraag

Heeft het Meldpunt in de afgelopen drie jaar een plek geboden waar kleine unieke beroepen en haar opleidingen elkaar ontmoetten en waar ze zich konden melden als hun voortbestaan werd bedreigd?

Bevindingen

Het Meldpunt heeft de afgelopen drie jaar zeker een plek geboden waar kleine unieke beroepen en haar opleidingen elkaar ontmoetten en waar ze zich konden melden als hun voortbestaan werd bedreigd.

- Er een opgaande trend is in de bekendheid van en interactie met het Meldpunt.
- Het Meldpunt heeft veel meldingen tot tevredenheid opgepakt. Hiermee heeft het Meldpunt zich ontwikkeld tot het 'de facto' vaste aanspreekpunt voor bedreigde kleine unieke beroepen.
- De expertise bij het Meldpunt om bij bedreigingen van opleidingen te interveniëren en op te treden is ruim bekend. Het Meldpunt heeft een reputatie opgebouwd die veel ruimer is dan het zijn van een Meldpunt alleen.
- Minder bekend zijn een aantal zaken en mogelijkheden die het Meldpunt kan bieden buiten de meldingen om.

Deelvragen

1. Hoeveel meldingen zijn gedaan in de periode april 2016 –oktober 2019, en hoeveel meldingen kunnen op basis hiervan worden verwacht in de gehele periode?

Het Meldpunt ontvangt meldingen en signalen. Meldingen worden beoordeeld met behulp van de beslisboom. Bij positief resultaat gaat het Meldpunt met de melding aan de slag om te ondersteunen bij het bouwen aan een duurzaam opleidingsarrangement. Signalen worden niet beoordeeld met behulp van de beslisboom. Bij signalen wordt de aard van de problematiek onderzocht en bepaald of bouwen nodig is. Een signaal kan later alsnog een melding worden. Daarnaast monitort en volgt het Meldpunt de ontwikkelingen van een aantal unieke kleine beroepen en/of opleidingen.

Aantal meldingen per jaar:

Er zijn in 2016 negen (9) meldingen gedaan, voor: Landmeter/Surveyor, Isolatiemonteur, Creatief Vakman, Caravanherstellers, Handboekbinders, Autobekleder, Autorestoreatoren, Groen erfgoedhovenier, Lijstenmaker,

Er zijn in 2017 drie (3) meldingen gedaan, voor: Carrosseriebouw, Ambachtelijk botenbouw en Betonstaalverwerker

Er zijn in 2018 acht (8) meldingen gedaan voor: Roerend erfgoed (meubelrestauratie), Orthopedische schoentechniek, Orthopedische techniek, Autorestoreatoren, Tegelzetter, Betonboorder, Scheepstimmerman exterieur en Zeilmaker

Er zijn tot oktober 2019 zeven (7) meldingen gedaan: Kunststofbewerkers, Lijstenmakers, Dakdekkers pannen/leien, Voegers, Keukenmonteurs, Slopers en Landmeters

Aantal signalen per jaar:

Er zijn in 2016 negentien (19) signalen binnengekomen, voor: Handboekbinders, Collectiebeheer/behoudsmedewerker, Zeilmaker, Erfgoedhovenier, Isolatiemonteur, Hoefsmid, Orgelbouwers, Klompenmakers, Ambachtelijk drukwerk/grafisch, Microscop, Onderhoudstechnicus, Reparatie complexe lenzen van camera (foto en video), Allround stand- en decorbouwer/tentoonstellingsbouw, Orthopedisch technicus, Rietdekkers, Plafond- en wandmonteur, Parketteurs (specialist), Kitters (voegers), Zadel- en tuigmakers, Zilversmeden

Er zijn in 2017 twaalf (12) signalen binnengekomen, voor: Bedrijfsverpleegkundige, Natuursteenbewerkers, Collectiebeheer, Zilversmeden, Isolatiemonteur, Betonstaalverwerker, Orthopedische Techniek, Dakdekker pannen/leien, Sloper, Zonnepanelen-zetters, Printmedia-technologen, Gespecialiseerde aannemerij

Er zijn in 2018 elf (11) signalen binnengekomen, voor: Metalen botenbouw, Rietdekkers, Opzetten dieren, Ambachten varend erfgoed, Glaszetters, Zonwering vakmensen, Meubelstoffeerdere, Keramisch industrie, Vliegtuigschilders/ industrieel lakverwerker, Neonglasblazers, Machinaal houtbewerkers

Er zijn in 2019 twee (2) signalen binnengekomen, voor: (Allround) betonreparateurs, Monteurs steigerbouw.

Voor het monitoren en volgen van de ontwikkelingen van kleine unieke beroepen en opleidingen zijn 60 unieke kleine beroepen/opleidingen in beeld bij het Meldpunt.

2. Wat is het totaal aantal te verwachten meldingen t.o.v. het aantal kleinschalige beroepsopleidingen?

Sinds de lancering in september 2011 heeft het Meldpunt tot en met 2015 78 meldingen van kleine opleidingen en beroepen opgetekend. Bijna twee op de drie meldingen (n=50) voldoen aan de criteria van de beslisboom en vallen daarmee binnen de scope van het meldpunt.

In de periode april 2016 – oktober 2019 werden 27 meldingen (9, 3, 8 en 7) ontvangen. Het jaar 2017 was een uitzondering met 3 meldingen. Het aantal meldingen per jaar ziet er verder stabiel uit met 7-9 meldingen per jaar. Voor 2019 kan het aantal nog oplopen tot het einde van het jaar. Deze aantallen zijn ook redelijk in lijn met de aantallen meldingen van voor 2016. Het Meldpunt krijgt ook steeds meer bekendheid. Daardoor lijkt de verwachting gerechtvaardigd dat ook het aantal meldingen in de komende jaren stabiel blijft rond de 8-9 per jaar of licht zal stijgen. Ook het aantal signalen wijst in die richting. Het aantal signalen in 2019 lijkt een uitzondering en kan nog oplopen.

3. Wat is het profiel van de melders bij het Meldpunt tussen april 2016 - mei 2019?

Uit het rapport 'Hoe waarderen klanten het Meld- en Expertisepunt Specialistisch Vakmanschap?' volgt dat het vaak bedrijfs- of branchevertegenwoordigers betreft die signaleren dat (zonder geschikte opleidingsstructuur) de specialistische vakkennis in hun nichemarkt verloren dreigt te gaan. Opvallend is dat melders zichzelf regelmatig beschouwen als 'amateur' versus beleidsmakers uit de complexe onderwijswereld. Men spant zich veelal vanuit ideële overwegingen en bevoegenheid in om "de branche te laten voortbestaan". Mede door de kleinschaligheid beschikken zij (en de bedrijven die zij vertegenwoordigen) nauwelijks over tijd, de energie en de capaciteiten om het gesprek aan te gaan met de onderwijswereld. Iets waar 'grotere branches' professionele krachten voor inzetten.

Juist in het samenspel tussen deze (en vaak nog andere) partijen (met diverse belangen) speelt het Meldpunt in de ogen van de melders een cruciale, verbindende rol: "Als het Meldpunt in contact gaat met de school, is dat heel anders dan als ik dat als ondernemer doe!". "Het Meldpunt is zeer belangrijk voor kleine clubs, de grote redden het wel".

Een enkele zzp-er geeft aan de omgang met het Meldpunt als wat afstandelijk/ambtelijk te ervaren.

4. Hoe bekend is het Meldpunt?

Vanuit het kwantitatieve onderzoek dat Ditmeijers' Group uitvoerde volgt dat bij 45% het Meldpunt al voor 2016 bekend was, en dat het nu bij 91% bekend is. Dit betekent tegelijkertijd dat het bij bijna 10% niet bekend is, terwijl deze groep wel deel uitmaakt van de database van SBB en derhalve is aangemerkt als vertegenwoordiger van een relevante brancheorganisatie, school, of leerbedrijf, of als beleidsbetrokkene relevant is.

Profiel respondenten

	<i>Percentage respondenten</i>
<i>Beleidsbetrokkenen</i>	9%
<i>Vertegenwoordiger brancheorganisatie</i>	35%
<i>Werkzaam/eigenaar leerbedrijf</i>	15%
<i>Werkzaam school/instelling</i>	31%
<i>Anders</i>	11%

Wanneer hoorde u voor het eerst van het Meldpunt (voorheen SOS Vakmanschap)?

	<i>Periode</i>	<i>Cumulatief</i>
<i>Vòòr 2016</i>	45%	45%
<i>Sinds 2016</i>	19%	64%
<i>Sinds 2017</i>	9%	73%
<i>Sinds 2018</i>	15%	88%
<i>Sinds 2019</i>	3%	91%
<i>Nooit van gehoord</i>	9%	

Wanneer respondenten die bekend zijn met het Meldpunt wordt gevraagd in welke mate zij bekend zijn met het Meldpunt, volgt dat bijna driekwart redelijk tot goed bekend is hiermee.

In welke mate bent u bekend met de werkzaamheden van het Meld- en Expertisepunt Specialistisch Vakmanschap?

<i>Ik weet in grote lijnen wat de werkzaamheden zijn</i>	44%
<i>Ik ben goed bekend met de werkzaamheden</i>	28%
<i>Ik ken het van naam, maar ben niet goed bekend met de werkzaamheden</i>	19%

Bij het merendeel van de respondenten is het in behandeling nemen van klachten en, in iets mindere mate, de daarop volgende ondersteuning bekend. Daarentegen zijn bij het merendeel van de respondenten de taken/expertises die niet aan meldingen zijn gekoppeld niet of minder bekend.

Welke van de volgende zaken behoren volgens u tot de taken van het Meldpunt- en Expertisepunt Specialistisch Vakmanschap?

<i>Het in behandeling nemen van een melding over een kleine en unieke opleiding en beroepsgroep die in hun voortbestaan worden bedreigd</i>	80%
<i>Het bieden van ondersteuning door te onderzoeken, analyseren, bemiddelen, begeleiden en agenderen</i>	63%
<i>Ondersteunen bij het realiseren van duurzame oplossingen met arrangementen tussen branche en onderwijs</i>	55%
<i>Ontwikkelen van expertise voor het duurzaam organiseren van beroepsopleidingen voor klein uniek vakmanschap, en dit toegankelijk maken</i>	55%
<i>Organiseren van events voor het specialistisch vakmanschap</i>	45%
<i>Organiseren van kennissessies en expertmeetings</i>	35%
<i>Het erkennen van leerbedrijven voor het specialistisch vakmanschap</i>	27%

3. Doelstelling - ondersteuning melders

'Het ondersteunen van de melders in het realiseren van duurzame onderwijsoplossingen door het monitoren en tot stand brengen van arrangementen tussen branche en onderwijs, op basis van zelfregulering.'

Geoperationaliseerde evaluatievraag

Voelen de melders zich ondersteund door het Meldpunt bij het realiseren van duurzame onderwijsoplossingen door het monitoren en tot stand brengen van arrangementen tussen branche en onderwijs op basis van zelfregulering en op welke wijze voelen zij zich ondersteund?

Bevindingen

Uit alle evaluaties komt naar voren dat melders zich op diverse manieren ondersteund voelen door het Meldpunt.

- Het bestaan van het Meldpunt is essentieel als aanspreekpunt dat velen, voornamelijk kleine spelers, het gevoel geeft gehoord te worden en dat hun problemen serieus genomen worden. En wel zó serieus dat het Meldpunt initieert/zorgt dat op alle niveaus samengewerkt wordt om tot een oplossing te komen en dat dit ook vaak lukt. Klantonderzoek 2018: *"Als het meldpunt van SBB er nog niet was, zou je het oprichten. Ze komen met dingen waar je als organisatie niet blij mee bent (luis in de pels). Zeer belangrijk voor kleine clubs, de grote redden het wel. Verzin niet om het op te heffen."*
- Het Meldpunt biedt de mogelijkheid om benodigde actoren om de tafel te krijgen. En heeft het vermogen om samen met die actoren praktische en ambtelijke problemen aan te pakken en door te gaan tot een oplossing is bereikt, als het moet tot op ministerieel niveau. Melders zien en waarderen het netwerk dat het Meldpunt heeft opgebouwd en de constructieve manier waarop de medewerkers van het Meldpunt dit netwerk inzetten. Klantonderzoek 2018: *"Dit was altijd ons zorgkindje. Ze hebben er toch zorg voor gedragen dat we het ook wel durfden los te laten. Dat is meer een gevoel, dat je zegt ik kan weer andere dingen doen, dat gaat wel goed komen."*
- De grote waardering van melders voor de inhoudelijke kwaliteit, inzet en het enthousiasme van de medewerkers van het Meldpunt komt in alle onderzoeken duidelijk naar voren. Iedereen noemt de unieke bijdrage van de medewerkers van het Meldpunt die doorgaan tot een duurzame oplossing is bereikt. Klantonderzoek 2018: *"De passie voor de kleine specialistische opleidingen voel je door en door."*

Deelvragen

1. Wat is de daadwerkelijk ervaren ondersteuning van het Meldpunt?

Van de respondenten (of hun organisatie) heeft 79% wel eens contact gehad met het Meldpunt. Van de respondenten deed 44% dit zelf, terwijl een kwart aangeeft dat er juist contact met hen is opgenomen.

Is er wel eens contact geweest tussen uw organisatie en het Meldpunt?

<i>Ja, er is contact met mij opgenomen</i>	26%
<i>Ja, ik heb zelf contact opgenomen</i>	44%
<i>Ja, maar enkel met iemand anders in mijn organisatie</i>	9%
<i>Nee, er is nooit contact geweest tussen het Meld- en Expertisepunt en mijn organisatie / de organisatie waarvoor ik werk</i>	10%
<i>Weet ik niet</i>	10%

Respondenten geven diverse redenen voor het contact met het Meldpunt. In twee van elke vijf contactmomenten is een specifieke melding over een in haar voortbestaan bedreigde opleiding/beroepsgroep leidend voorwerp. Samengenomen vond hoe dan ook het meeste contact plaats om ondersteuning en begeleiding door het Meldpunt: voor het realiseren van duurzame oplossingen met arrangementen tussen branche en onderwijs, en/of op het gebied van onderzoek, analyse, bemiddeling, begeleiding en agenderen.

Wat was de reden voor contact met het Meldpunt?

<i>Een event voor het specialistisch vakmanschap</i>	17%
<i>Een kennissessie / expertmeeting</i>	17%
<i>Hun expertise voor het duurzaam organiseren van beroepsopleidingen voor klein uniek vakmanschap</i>	25%
<i>Melding over een kleine en unieke opleiding en beroepsgroep die in hun voortbestaan worden bedreigd</i>	40%
<i>Ondersteuning bij het realiseren van duurzame oplossingen met arrangementen tussen branche en onderwijs</i>	29%
<i>Ondersteuning op het gebied van onderzoek, analyse, bemiddeling, begeleiding en agenderen</i>	23%

Van de respondenten geeft 40% aan dat de gedane melding ook echt heeft bijgedragen aan een oplossing van het meldpunt, terwijl nog eens 40% aangeeft dat dit niet in te schatten is, of dat dit nog niet kan omdat het proces of traject nog gaande is. Dit betekent tegelijkertijd dat 20% aangeeft dat de melding niet heeft bijgedragen aan het oplossen van het knelpunt. Meest genoemde klacht is dat er te veel aandacht/focus is voor de opleidingen en te weinig voor de branche.

Heeft de gedane melding bij het Meldpunt bijgedragen tot het oplossen van het knelpunt?

<i>Dit is (nog) niet in te schatten</i>	40%
<i>Ja, de melding heeft bijgedragen aan een oplossing voor het gemelde knelpunt</i>	40%
<i>Nee, de melding heeft niet bijgedragen aan een oplossing voor het gemelde knelpunt</i>	20%

Men is overwegend erg positief over het Meldpunt. Een enkele zzp-er geeft desondanks aan de omgang met het Meldpunt als wat afstandelijk/ambtelijk te ervaren.

Kunt u aangeven wat volgens u de sterke punten zijn van het Meldpunt zijn?

'Dat het er is, is eigenlijk het allerbelangrijkste. Daarmee is er de erkenning dat er kleine opleidingen zijn die aparte aandacht behoeven.'

'Kennis, expertise en netwerk om kleinschalige opleidingen en beroepen te ondersteunen.'

'Het is een organisatie die je ondersteuning geeft bij het betreden van het onbekende terrein van overheid en onderwijs bij het zoeken naar scholingsmogelijkheden/opleidingen voor kleine bedreigde ambachten, die zelf de capaciteiten niet hebben om hier mee aan de slag te gaan.'

'Het in stand houden van unieke opleidingen lijkt tot nu toe te slagen.'

'Goed bereikbaar en benaderbaar. Snappen het probleem. Werkt voor de branche en voor het onderwijs.'

'Gedrevenheid voor specialistisch vakmanschap, kennis van arrangementen, bewakers van het vak.'

'Het Meldpunt is laagdrempelig bereikbaar. Het heeft een goed overzicht op specialistisch vakmanschap. Het Meldpunt is sterk in het bij elkaar brengen van onderwijs en bedrijfsleven. Het Meldpunt werkt goed toe naar een oplossing.'

Onze branchevereniging VWN is enorm geholpen door het Meldpunt om weer te komen tot een volledige BBL- vakopleiding in ons vakspecialisme betonstaalverwerken. Het meld-

expertiseteam heeft tezamen met onze scholingscommissie de eerste verkennende onderzoeksgesprekken gehouden en we zijn door verdere stappenplannen en bemiddeling bij de juiste partijen gekomen waar we nu staan. Daarnaast is in dit traject enige wegwijs in onderwijsland ook echt noodzakelijk daar je met heel veel partijen heb rekening te houden. Daar moet je zeker enige kennis van hebben. Hierin heeft het Meld- en expertisepunt ons geweldig geholpen. En de medewerkers zijn onze (branche-) scholingscommissie blijven volgen. Ze ondersteunen en zijn waar nodig behulpzaam. Zij weten deuren te openen.'

2. Wat is de toegevoegde waarde van de ondersteuning die het Meldpunt biedt?

Vanuit de kwalitatieve interviews volgt dat alle geïnterviewden goed te spreken zijn over de wijze waarop het Meldpunt zijn taken uitvoert. Allen zijn het er over eens dat het Meldpunt onder de paraplu van SBB goed tot zijn recht komt. In deze omgeving, met de sectorkamer Specialistisch vakmanschap, ontmoeten onderwijs en bedrijfsleven (werkgevers en werknemers) elkaar. Mede door de financiering vanuit het Ministerie van OCW, die voor 5 jaar toegekend is, kon het Meldpunt zich goed ontwikkelen.

Het belang van een of andere vorm van bescherming voor specialistische beroepen en hun beroepsopleidingen staat niet ter discussie bij de geïnterviewden. Dat geldt ook voor het bestaan van een centraal overlegplatform waar specialistische beroepen en de beroepsopleidingen samenkomen. Daarmee is het voor alle geïnterviewden helder dat het Meldpunt zonder meer een reden van bestaan heeft. Het Meldpunt voorziet in een maatwerk-behoefte die relevant is, zij het maar voor een klein deel van het beroeps- en onderwijsveld in Nederland. De algemene teneur is dat er voor relatief weinig geld goede dingen gedaan worden door het Meldpunt.

Het belang van een meldpunt staat dus niet ter discussie. Juist door de opzet van het Meldpunt en het directe lijntje met de Sectorkamer Specialistisch Vakmanschap kan het Meldpunt de kleine en specialistische opleidingen goed van dienst zijn. Aanhaken bij deze Sectorkamer is ook een garantie voor voldoende aandacht voor de kleine en specialistische beroepen.

Interessant is hoe dan ook dat twee van de geïnterviewden aangeven dat naast het Ministerie van OCW ook het Ministerie van EZK en het Ministerie van SZW actief zijn op het terrein van de kleine en specialistische beroepen. Zij vinden dit een vreemde vorm van concurrentie. Het voorbeeld dat aangehaald wordt is dat het Ministerie van SZW een project heeft opgezet voor de re-integratie van 40-plussers op de arbeidsmarkt, gericht op hetzelfde werkveld als dat van het Meldpunt. Dit wordt gezien als een versnippering van overheidsgeld en ook als 'vreemde concurrentie'.

4. Doelstelling - ontwikkelen expertise

'Het ontwikkelen van expertise voor het duurzaam organiseren van beroepsopleidingen voor klein uniek vakmanschap en dit toegankelijk maken voor belanghebbenden.'

Geoperationaliseerde evaluatievraag

Is er expertise ontwikkeld voor het duurzaam organiseren van beroepsopleidingen voor klein uniek vakmanschap en is dit toegankelijk gemaakt voor de belanghebbenden? En is deze expertise ook bruikbaar gebleken, is het 'goed' toegankelijk gemaakt?

Bevindingen

Zowel uit bronbestudering als uit het kwantitatieve onderzoek volgt dat er expertise is ontwikkeld en dat deze redelijk tot goed toegankelijk is voor belanghebbenden.

- De medewerkers van het Meldpunt worden als bijzonder kundig en betrokken ervaren, wat afstraalt op het Meldpunt zelf.
- Op de website van het Meldpunt is veel informatie verzameld, welke gemakkelijk is terug te vinden voor belangstellenden.
- Niet alle taken van het Meldpunt zijn even bekend bij belanghebbenden. Wanneer deze niet bekend zijn, kan hier ook niet proactief informatie over worden opgezocht waardoor gesteld kan worden dat niet alle expertise van het Meldpunt toegankelijk is.

Deelvragen

1. Welke expertises en hulpmiddelen zijn ontwikkeld t.b.v. een duurzame organisatie binnen de projectsubsidie, zoals bijvoorbeeld de procesmatige Beslisboom?

De medewerkers van het Meldpunt hebben in de loop der jaren een unieke expertise en reputatie opgebouwd. Men noemt het Meldpunt, maar men ziet en denkt aan de medewerkers. Klantonderzoek 2018: "Zo mooi dat het Meld- en expertisePUNT heet: een punt waarom het draait. Zij draaien, vertalen de materie naar gemeenschappelijke belangen. Daar komt het allemaal samen."

De unieke **expertise van de medewerkers** bestaat uit het luisteren naar de melders en het in kaart brengen van hun probleem, het ontwikkelde netwerk en het gebruiken ervan, het vinden en bijeenbrengen van de benodigde (hooggeplaatste) actoren, het weten waar, wanneer en hoe te interveniëren (en door te zetten!), en de ontwikkelde kennis en het uitwisselen van die kennis. Het Meld- en Expertisepunt Specialistisch Vakmanschap is dan ook te karakteriseren als een uniek kenniscentrum van 'kleinschalig specialistisch vakmanschap'.

Expertise van medewerkers volgt ook uit de kwalitatieve interviews. Bij het Meldpunt is veel kennis aanwezig in de hoofden van de medewerkers, wordt gesteld. Het Meldpunt heeft inzicht in vraag en aanbod en kan helpen om de argumenten te vinden waarom een bepaalde opleiding op de ene plek wel moet worden aangeboden en niet op de andere plek. De medewerkers van het Meldpunt werken er al langer, hebben al veel voorbij zien komen, kunnen parallellen leggen met aanvragen of meldingen uit het verleden en weten of bepaalde oplossingen gewerkt hebben.

Er is dus veel expertise en informatie bij het Meldpunt aanwezig. Op de website ligt de aandacht bij het melden van bedreigingen voor kleinschalige opleidingen. Daarnaast is er nog een nieuwsrubriek. Hier staan bijvoorbeeld uitgebrachte rapporten in. Als een (potentiële) melder informatie wil over hoe een proces kan gaan en wat de kans op succes is, dan kan hij/zij kijken in die rapporten om die informatie over specifieke processen te vinden. Het Meldpunt heeft vaak succesvol opgetreden. Het Meldpunt kan op de website een rubriek opnemen voor potentiële melders met uitleg over wat het Meldpunt (nog meer) kan doen en daarbij enkele voorbeelden van successen.

Op de website van het Meldpunt staat ook de 'Beroepenklikker' - een overzicht van 60 ambachtelijke beroepen. Hierop kunnen geïnteresseerde leerlingen doorklikken voor verdere informatie over kleinschalige opleidingen. Het is heel overzichtelijk. De vraag is hoe vaak leerlingen hier gebruik van maken, en wat het Meldpunt kan doen om dit actief onder de aandacht te brengen van die leerlingen. Het kan een mooi instrument zijn/worden om aankomende leerlingen bewust te maken van de vele mogelijkheden van het ambachtelijk werken.

Kortom, er staat veel expertise en informatie van het Meldpunt bij elkaar waar bezoekers van de website baat bij kunnen hebben. Desondanks is ook veel niet bekend van wat het Meldpunt doet. Mogelijk kan het Meldpunt de expertise en mogelijkheden actiever aanbieden. Niet alleen op de website, maar ook daarbuiten. Naar branches, scholen en leerlingen.

In de kwalitatieve interviews komt naar voren dat de opzet van de beslisboom daarbij een handig middel blijkt om te bepalen of het om een opleiding en beroep gaat met voldoende levensvatbaarheid. Twee van de geïnterviewden vragen zich af of de grenzen die de beslisboom hanteert t.a.v. het aantal werkzame personen en het aantal studenten wel de juiste zijn. Deze vraag komt op omdat het gevoel leeft dat er niet een continue (bijv. jaarlijkse) afweging wordt gemaakt of de grenzen nog actueel zijn. Zij weten niet of de grenzen in de afgelopen jaren überhaupt wel eens tegen het licht zijn gehouden.

Enkele van de geïnterviewden vertellen dat het Meldpunt jaarlijks een **rapportage** publiceert die een goed inzicht geeft in de werkzaamheden en de stand van zaken op de arbeidsmarkt voor de kleine en specialistische beroepen. Echter, opvallend is dat de geïnterviewden van het Ministerie van OCW aangeven deze rapportage een paar jaar geleden voor het laatst ontvangen te hebben. Dat betekent dat zij zich minder goed een beeld kunnen vormen in hoeverre het werk van het Meldpunt voldoet aan de vraag vanuit de markt.

2. Wie zijn de belanghebbenden per ontwikkelde expertise?

Allereerst zijn dit de **branches**. Zij hebben belang bij continuïteit en opvolging - het Meldpunt is cruciaal om gehoord te worden en belang op het juiste niveau te krijgen.

Onder de belanghebbenden vallen ook de **opleidingen/ROC's**. Het zorgen voor continuïteit van de opleidingen is van belang, evenals het ervoor zorgen dat opleidingen op de juiste plek en schaal komen, en dat er financiering geboden wordt.

Tot slot vallen de **studenten** onder de belanghebbenden. Zij hebben baat bij voorlichting over de mogelijkheden van ambachtelijke opleidingen.

3. Wat is de bekendheid, bruikbaarheid en toegankelijkheid van de ontwikkelde expertise?

Het Meldpunt is grotendeels bekend vanwege de ondersteuning bij (opleidings-)problemen. Voor het gebruiken van de bestaande expertise voor overige zaken (kennisoverdracht, events etc.) is het Meldpunt minder in beeld.

Kunt u aangeven welke van de volgende zaken volgens u tot de taken van het Meld- en Expertisepunt Specialistisch Vakmanschap behoren?

<i>Het in behandeling nemen van een melding over een kleine en unieke opleiding en beroepsgroep die in hun voortbestaan worden bedreigd</i>	80%
<i>Het bieden van ondersteuning door te onderzoeken, analyseren, bemiddelen, begeleiden en agenderen</i>	63%
<i>Ondersteunen bij het realiseren van duurzame oplossingen met arrangementen tussen branche en onderwijs</i>	55%
<i>Ontwikkelen van expertise voor het duurzaam organiseren van beroepsopleidingen voor klein uniek vakmanschap, en dit toegankelijk maken</i>	55%
<i>Organiseren van events voor het specialistisch vakmanschap</i>	45%
<i>Organiseren van kennissessies en expertmeetings</i>	35%
<i>Het erkennen van leerbedrijven voor het specialistisch vakmanschap</i>	27%

Van de respondenten (of hun organisatie) heeft 79% wel eens contact gehad met het Meldpunt. Van de respondenten deed 44% dit zelf, terwijl een kwart aangeeft dat er juist contact met hen is opgenomen.

Is er wel eens contact geweest tussen uw organisatie en het Meldpunt?

<i>Ja, er is contact met mij opgenomen</i>	26%
<i>Ja, ik heb zelf contact opgenomen</i>	44%
<i>Ja, maar enkel met iemand anders in mijn organisatie</i>	9%
<i>Nee, er is nooit contact geweest tussen het Meld- en Expertisepunt en mijn organisatie / de organisatie waarvoor ik werk</i>	10%
<i>Weet ik niet</i>	10%

Respondenten geven diverse redenen voor het contact met het Meldpunt. In twee van elke vijf contactmomenten is een specifieke melding over een in haar voortbestaan bedreigde opleiding/beroepsgroep leidend voorwerp. Samengenomen vond hoe dan ook het meeste contact plaats om ondersteuning en begeleiding door het Meldpunt: voor het realiseren van duurzame oplossingen met arrangementen tussen branche en onderwijs, en/of op het gebied van onderzoek, analyse, bemiddeling, begeleiding en agenderen.

Wat was de reden voor contact met het Meldpunt?

<i>Een event voor het specialistisch vakmanschap</i>	17%
<i>Een kennissessie / expertmeeting</i>	17%
<i>Hun expertise voor het duurzaam organiseren van beroepsopleidingen voor klein uniek vakmanschap</i>	25%
<i>Melding over een kleine en unieke opleiding en beroepsgroep die in hun voortbestaan worden bedreigd</i>	40%
<i>Ondersteuning bij het realiseren van duurzame oplossingen met arrangementen tussen branche en onderwijs</i>	29%
<i>Ondersteuning op het gebied van onderzoek, analyse, bemiddeling, begeleiding en agenderen</i>	23%

5. Post-subsidieperiode

Het is van belang te bepalen of het wenselijk is dat de activiteiten van het Meldpunt ergens belegd blijven na afloop van de subsidieperiode.

Deelvragen

1. Welke opleidingen zijn heringevoerd, gestart, aangepast en opgeheven gedurende de projectsubsidie?

Uit de jaarpublicatie Meld en Expertisepunt 2017 volgt dat in 2016 113 zeer kleinschalige opleidingen (0-50 studenten), 55 kleinschalige opleidingen (50-100 studenten) en 100 unieke opleidingen (de opleiding wordt bij één onderwijsinstelling aangeboden) worden aangeboden.

2. Wat gebeurt er als het Meldpunt ophoudt te bestaan in 2021, waar ontstaat er een probleem en wie heeft daar last van?

Uit de vier kwalitatieve interviews met in totaal vijf stakeholders komt telkens naar voren dat het belang van het Meldpunt wordt ingezien en dat een dergelijk instituut niet mag verdwijnen. Alle geïnterviewden zijn dan ook bekend met de situatie dat de financiering van het Meldpunt via het Ministerie van OCW voor 5 jaar was en dat de financiering stopt aan het einde van 2020.

Ook de geïnterviewden van het Ministerie van OCW zijn deze mening toegedaan, al verschillen zij van mening met de andere geïnterviewden over wie de meest voor de hand liggende partij is om de financiering van het Meldpunt in de toekomst te garanderen. De geïnterviewden van FNV, MBO-Raad en VNO-NCW vinden allen dat de financiering van het Meldpunt in principe een taak van de overheid is en dat deze taak het beste past bij het Ministerie van OCW.

De redenering is als volgt: het gaat om beroepsonderwijs, initieel onderwijs, en de overheid is de enige partij die daarvoor verantwoordelijk is. Het is de overheid die moet zorgen voor het in standhouden van een goed stelsel van beroepsopleidingen (op verschillende niveaus). De opleidingen die via interventie van het Meldpunt in leven worden gehouden zijn allen middelbare beroepsopleidingen en omdat de overheid verantwoordelijk is voor de bekostiging van deze vorm van onderwijs, geldt dat ook voor de makelaarsfunctie van het Meldpunt.

Het Ministerie van OCW vindt dat de afspraken die gemaakt zijn volstrekt helder zijn en erin voorzien dat de oplossing geëffectueerd wordt binnen de huidige kaders van het SBB. De

andere geïnterviewden zijn overigens ook van mening dat de plek voor het Meldpunt onder de hoede van SBB de juiste plek is, maar dat SBB niet de middelen heeft om dit met de eigen/bestaande middelen in de lucht te kunnen houden.

Enkele geïnterviewden merken op dat het Meldpunt te klein is qua bureaubezetting om zelf actief te zijn in het Haagse lobbycircuit en hun eigen zaak te bepleiten. Voor de een is dat een logisch gevolg van de kleine omvang van het bureau, de ander is teleurgesteld dat het Meldpunt in de afgelopen jaren niet ook gewerkt heeft aan een toekomstvisie voor de eigen organisatie, wetende dat de financiering vanuit het Ministerie van OCW een tijdelijke zaak was.

Een van de geïnterviewden haalt het voorbeeld aan van WOinActie die met hun acties 1 miljard extra hebben opgehaald. Het Meldpunt heeft niet de omvang en kracht om vergelijkbare acties op te zetten. De 'hulp' zal dan ook moeten komen van de stakeholders die de zaak van het Meldpunt gaan bepleiten. Zoals bijvoorbeeld het plan om de situatie van het Meldpunt mee te nemen binnen de lobbyactiviteiten in Den Haag. Desgevraagd geeft een andere geïnterviewde aan het niet voor zich te zien dat de situatie van het Meldpunt voldoende *body* heeft om via de begrotingsbehandeling van Onderwijs in de Tweede Kamer een rol te kunnen spelen.

De enige kans van slagen zou in het aandragen van een individuele casus door een Tweede Kamerlid zitten. Bijvoorbeeld: 'beroepsopleidingen zoals x dreigen te verdwijnen uit Nederland als het Meldpunt haar werk niet kan blijven doen en de financiering van het Meldpunt staat op het punt gestaakt te worden.' Dit zou een manier kunnen zijn om de Minister op andere gedachten te brengen.

3. Zijn er alternatieven voor het werk van het Meldpunt?

Het is voor de geïnterviewden van FNV, MBO Raad en VNO-NCW moeilijk om zich een situatie voor te stellen zonder het Meldpunt. Het Meldpunt is een onmisbare, zij het kleine, schakel in de onderwijsketen.

Gevraagd naar alternatieven voor het werk van het Meldpunt of de financiering van het Meldpunt komen er enkele ideeën naar voren. Meerdere geïnterviewden geven aan dat niet elke beroepsopleiding voor een specialistisch beroep per definitie ook een 'eigen' opleiding nodig heeft met een eigen kwalificatie. Eén van de geïnterviewden merkt op dat er op dit moment al bijna 500 gekwalificeerde mbo-opleidingen zijn, en er komen alleen maar kwalificaties bij en er gaat nooit wat af.

In veel gevallen kan de betreffende opleiding ook als een specialisatie bij een bestaande beroepsopleiding ondergebracht worden. Het voorbeeld van de opleiding tot lijstenmaker wordt daarbij genoemd. In plaats van een aparte opleiding voor lijstenmaker, kan een mbo-student de vakbekwaamheid voor dit vak leren als profiel binnen de al bestaande opleiding Hout- en Meubilering.

Pratende over het werk van het Meldpunt valt al snel de term 'cultureel erfgoed'. Een aantal van de beroepsopleidingen die via het Meldpunt in stand worden gehouden rekenen de geïnterviewden tot het cultureel erfgoed van Nederland. Het gaat dan om beroepen zoals restauratiemetselaar, glazenier, dakdekker riet, of vormenmaker. De retorische vraag die de geïnterviewden stellen is wat er overblijft van het cultureel erfgoed als ook deze beroepen/opleidingen het hoofd niet meer boven water kunnen houden en niet meer via het Meldpunt gefaciliteerd kunnen worden.

Eén van de geïnterviewden vraagt zich af hoe erg het is als dergelijk specifiek vakmanschap uit het buitenland gehaald moet worden, bijvoorbeeld voor gespecialiseerde restauratiewerkzaamheden. Dit wordt gezien als een uitvloeisel van de internationalisering. Meer algemeen moet de branche zich de vraag stellen, als er sprake is van te weinig potentiële studenten zijn voor een beroepsopleiding, of er überhaupt voldoende levensvatbaarheid is. Ook wordt de vraag geopperd of elk specialistisch beroep wel een publieke verantwoordelijkheid moet zijn.

Andere opties die genoemd worden zijn dat de branche (van een specialistisch beroep) in plaats van een eigen opleiding met een eigen kwalificatie in leven te houden, kiest voor het inkopen van contractonderwijs, zo nodig in het buitenland, of gebruikmaakt van samenwerkingscolleges.

6. Conclusies en aanbevelingen

Conclusies:

In het algemeen waarderen velen het Meldpunt als erg positief voor de ondersteuning bij bedreigde opleidingen. Door de jaren heen zijn actoren daarbij bijzonder lovend over de expertise en de inzet van de medewerkers van het Meldpunt. Op die manier heeft het Meldpunt een unieke plaats verworven en vervult het een zeer gewaardeerde rol.

Binnen de projectsubsidie zijn een drietal doelen benoemd waarvoor de subsidie is bedoeld. Het doel van de evaluatie is om inzicht te verkrijgen in welke mate deze drie doelen zijn bereikt.

1. het bieden van een plek waar kleine unieke beroepen en haar opleidingen elkaar ontmoeten en waar ze zich kunnen melden als hun voortbestaan wordt bedreigd
2. het ondersteunen van de melders in het realiseren van duurzame onderwijsoplossingen door het monitoren en tot stand brengen van arrangementen tussen branche en onderwijs op basis van zelfregulering
3. het ontwikkelen van expertise voor het duurzaam organiseren van beroepsopleidingen voor klein uniek vakmanschap en dit toegankelijk maken voor belanghebbenden

Evaluatie per doel:

1. het bieden van een plek waar kleine unieke beroepen en haar opleidingen elkaar ontmoeten en waar ze zich kunnen melden als hun voortbestaan wordt bedreigd

Het werk van het Meldpunt voorziet duidelijk in een behoefte. Door de jaren heen hebben velen het Meldpunt gevonden als een opleiding bedreigd werd. Het Meldpunt past goed binnen de structuur van SBB. De beslisboom die het Meldpunt hanteert werkt als een goed filter.

2. het ondersteunen van de melders in het realiseren van duurzame onderwijsoplossingen door het monitoren en tot stand brengen van arrangementen tussen branche en onderwijs op basis van zelfregulering

Het Meldpunt heeft een toegevoegde waarde geleverd aan het voortbestaan van de opleidingen van de kleine en specialistische beroepen. Het Meldpunt brengt de benodigde actoren bij elkaar en zorgt daarmee voor een duurzame oplossing voor de problemen. Uit

zowel de kwantitatieve als de kwalitatieve analyse blijkt dat het Meldpunt deze rol goed vervult, en ook kan blijven vervullen voor opleidingen die in hun voortbestaan worden bedreigd.

- 3 het ontwikkelen van expertise voor het duurzaam organiseren van beroepsopleidingen voor klein uniek vakmanschap en dit toegankelijk maken voor belanghebbenden

Het Meldpunt was in de beginjaren vooral een meldpunt voor bedreigde opleidingen. In die zin was het Meldpunt reactief. In de loop der jaren is echter zo veel expertise opgebouwd dat het Meldpunt meer kan betekenen voor de ambachtelijke opleidingen. De website van het Meldpunt heeft nog erg het karakter van een digitaal meldpunt. Met de opgebouwde expertise kan het Meldpunt de website uitbouwen tot kennisplatform voor de ambachtelijke beroepen. Het Meldpunt kan de aanwezige expertise o.a. gebruiken voor voorlichting van (aankomende) studenten.

Aanbevelingen:

In het veld is een grote eensgezindheid over het nut en de noodzaak van het Meldpunt. Voortzetting van de subsidie of financiering in andere vorm is volgens de meesten dan ook zeer gewenst. Hier geldt, net als bij de opleidingen, dat opgebouwde expertise bij sluiting/afslanking namelijk snel verdwijnt, en het daarna weer jaren duurt om dit op te bouwen.

De stakeholders FNV, MBO Raad en VNO-NCW vinden dat de financiering van het Meldpunt een taak van de overheid is, in het bijzonder van het Ministerie van OCW. Het ministerie zelf voorziet daarentegen een voortzetting van het Meldpunt binnen de bestaande kaders van SBB. Het Meldpunt is echter niet geëquipeerd om zelf een lobby op te zetten richting de politiek. Hier zou daarom een rol voor de stakeholders FNV, MBO Raad en VNO-NCW kunnen liggen.

Een alternatief voor de specialistische branches als er geen Meldpunt zou zijn is om niet te kiezen voor het optuigen van een eigen opleiding, maar om de aansluiting te zoeken bij een bestaande opleiding, bijvoorbeeld in de vorm van een specialisatie of een eigen profiel. Een tweede alternatief is om te kiezen voor contractonderwijs in Nederland of in het buitenland.

Ditmeijers